

5 x Cultuureducatie met Kwaliteit

Tussentijdse evaluatie
2013-2014

DORDRECHT

INLEIDING 5x CULTUUREDUCATIE MET KWALITEIT DORDRECHT

In deze evaluatie beschrijven we de tussentijdse resultaten van 5x Cultuureducatie met Kwaliteit Dordrecht. We gaan in op hoe we invulling hebben gegeven aan de 5 projecten en wat de concrete resultaten zijn. Daar waar de effecten van de ontwikkeling en uitvoering van doorlopende leerlijnen en een grotere deskundigheid op de school al zichtbaar zijn laten we zien aan de hand van voorbeelden. De belangrijkste activiteiten in 5x Cultuureducatie met Kwaliteit zijn de processen waarin de scholen zelf, i.s.m. diverse vakspecialisten van ToBe en andere culturele instellingen, invulling en kleur geven aan een doorgaande leerlijn cultuureducatie. De school ontwikkelt de leerlijn die past bij hun onderwijsvisie, denominatie, wensen en ambities. De leerlijnen die zijn ontwikkeld of nog in ontwikkeling zijn verschillen per school. In deze evaluatie geven we daar voorbeelden van.

De plannen zoals we die bedacht hebben en vorm hebben gekregen in 5x Cultuureducatie met Kwaliteit sluiten aan bij de behoeften van de scholen. Er is geen reden om hier de komende 2 jaar van de planperiode van af te wijken.

De werving van scholen hebben we wel onderschat. Het kostte en kost ons veel tijd en moeite om scholen zover te krijgen dat ze zich ook echt inschrijven voor een van de projecten. Naast informatiebijeenkomsten waren er de 1-op-1 benaderingen met de school. Herhaaldelijk contact was nodig. Veelal was de school meteen geïnteresseerd, maar kon ze niet op korte termijn de tijd en ruimte vrijmaken. Ook was er soms nog te weinig draagvlak op de school om direct met ontwikkeling van doorgaande leerlijnen aan de slag te gaan. Als een school zich eenmaal ingeschreven heeft dan laten ze ook niet meer los. Vol ambitie, leergierigheid en enthousiasme is er gewerkt en zijn resultaten geboekt. De school beseft dat zij als school verantwoordelijk zijn om ook cultuureducatie te verankeren in schoolbeleid en curriculum.

Als leidraad voor de tussentijdse evaluatie gebruiken we het programma van 5x CEK en de 4 vragen van het FCP met de nadere specificaties.

Charlotte Hegeman
Jolinda van Dijk
Lilianne Eijkelenkamp
Iris Scheffers

1. GAAT HET DE GOEDE KANT OP MET DE ACTIVITEITEN? KLOPT DE RICHTING?

Hieronder tonen we schematisch de projecten van 5X Cultuureducatie met Kwaliteit die in 2013 én 2014 zijn en worden uitgevoerd. In de rechterkolom staan de namen en/of aantallen van de deelnemende scholen in Dordrecht genoemd.

Ook benoemen we in het kort de doelstellingen en de resultaten van de 5 projecten op hoofdlijnen. Daar waar het plan enigszins afwijkt wordt dat benoemd.

DEELPROJECT	BESCHRIJVING			DEELNEMENDE SCHOLEN in 2013 en 2014
1. DOORGAANDE LEERLIJN	BASIS DOORGAANDE LEERLIJN			<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kristal Heimerstein ✓ Kristal Zuilenburg ✓ Mariaschool ✓ VSO De Stroom
	NEXT LEVEL DOORGAANDE LEERLIJN			<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mozaiek ✓ Kiem ✓ Satelliet ✓ Don Bosco
	KUNST & CULTUURSCHOOL			<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bavinckschool
2. LEERLIJN MUZIEK	ALLE SCHOLEN ZINGEN	INSTRUMENTENPRIKKELS	LEERLIJN MUZIEK	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kiem (ip en lm) ✓ Pius X(ip en lm) ✓ VSO de Stroom(ip) ✓ Noorderlicht(ip) ✓ Anne Frank(ip) ✓ Yulius (ip) ✓ Mariaschool(ip)
3. TOTAAL VERHAAL	<ul style="list-style-type: none"> • project tussen scholen en Dordtse instellingen • jaarlijks cultuurproject voor leerlingen • verbinding schoolprogramma CE met aanbod instellingen 			<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mozaiek ✓ Pius X ✓ Mariaschool ✓ Don Bosco ✓ Mondriaanschool ✓ Julianaschool ✓ ToBe cultuurcentrum ✓ Hof van Dordrecht ✓ Theater Ziezo ✓ ToBe cultuurcentrum ✓ Poppentheater Koos Wieman

DEELPROJECT	BESCHRIJVING	DEELNEMENDE SCHOLEN in 2013 en 2014
4. KENNIS PLAATS	<ul style="list-style-type: none"> • verzamelplaats kennis en informatie • ontmoetingsplek onderwijs, culturele instellingen en vakspecialisten • uitwisseling van ervaringen CE • mogelijke deelname voor alle scholen 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Trainingen en bijeenkomsten (ruim 120 deelnemers) ✓ Leerlijnprikkels (20 deelnemers)
5. KUNST MENU GOLD	<ul style="list-style-type: none"> • kennismaking met alle vormen K & C • contact met lokale culturele instellingen • integratie van activiteiten in de leerlijn 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ 55 scholen

DOORGAANDE LEERLIJNEN (In aanvraag: Leerlijnen op Niveau)

Belangrijkste doelstelling:

- Het ontwikkelen van een doorgaande leerlijnen cultuureducatie afgestemd op de school.

De scholen die meedoen aan één van de projecten uit Doorgaande Leerlijnen hebben na afloop een leerlijn in handen plus ondersteunende documenten (opdrachtkaarten, lesideeën) waarmee de school en de leerkrachten invulling en uitvoering kunnen geven aan de projecten, opdrachten en lessen cultuureducatie. In de leerlijn zijn de einddoelen beschreven van wat de school leerlingen na acht jaar basisonderwijs meegeeft op het gebied van cultuureducatie en cultureel bewustzijn.

In de leerlijn wordt per leerjaar uiteengezet aan welke projecten en opdrachten de leerlingen werken en op welke manier. De leerlijn wordt uitgebreid besproken met het hele team, zodat elke leerkracht en andere betrokkenen weet wat hem of haar te doen staat.

LEERLIJN MUZIEK

Belangrijkste doelstellingen:

- Alle scholen in Dordrecht zingen (meer) in de klas (via project alle scholen zingen)
- Ter kennismaking met instrumenten in de klas het project Instrumentenprikkels op scholen uitvoeren.
- Het ontwikkelen van leerlijn muziek, afgestemd op visie en wens van de school, op basis van interactieve zangmethode en instrumentenprikkels.

In het primair onderwijs vormt zingen in combinatie met ritmische vorming de basis waarop de leerlijn muziek per school verder ontwikkeld wordt. Als eerste is gestart met het aanbieden van 'Alle scholen zingen' (verzorgd door '123ZING') en 'instrumentenprikkels' op verschillende scholen in Dordrecht.

Beide methoden zijn ontstaan vanuit de overtuiging dat Zang en Ritme het fundament zijn waarop een school een leerlijn muziek verder kan uitbouwen; geheel passend bij de cultuur van de school. 123 ZING werkt met thema's die bij de scholen tot de verbeelding spreken en goed aansluiten bij andere leerlijnen. Hierop wordt door Instrumentenprikkels en de ontwikkeling van leerlijnen muziek aangehaakt. De mogelijkheid om muziek te koppelen aan andere leerlijnen zoals taal en wereldoriëntatie overtuigt de scholen tot het opzetten van een doorgaande leerlijn muziek zoals dat het geval is bij een school voor speciaal onderwijs.

In 2014 zijn de eerste 2 scholen begonnen met het opzetten van een leerlijn muziek. Met hen wordt in werksessies hun visie en specifieke wensen afgestemd en gekozen.

Ook hebben zich al scholen gemeld om in 2015 te starten met het opzetten van een leerlijn muziek.

TOTAAL VERHAAL

Belangrijkste doelstelling:

- Het ontwikkelen van een project door een school én een culturele instelling die een koppeling heeft met het schoolprogramma en/of leerlijn cultuureducatie.

In alle projecten van 5 x Cultuureducatie met Kwaliteit spelen culturele instellingen een belangrijke rol. Zij werken aan het ontwikkelen van activiteiten die aansluiten bij de vraag van scholen. In het deelproject Totaal Verhaal gaan scholen en culturele instellingen met elkaar in gesprek. Ze ontwikkelen samen een project om aan te werken. Met als doel dat het project onderdeel blijft uitmaken van het onderwijsprogramma. De instellingen proberen activiteiten te bedenken die passen bij de insteek van scholen. Dat is voor hen vaak een hele omslag. Ze zijn gewend om zelf met aanbod over de brug te komen. Wij helpen hen uit de gebaande paden te treden en het project vorm te geven.

KENNISPLAATS CE

Belangrijkste doelstelling:

- Het informeren over de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit.
- Het werven van scholen voor deelname aan 5x Cultuureducatie met Kwaliteit.
- Het ontwikkelen en uitvoeren van trainingen en workshops bestemd voor scholen en instellingen.

Kennisplaats draait om ontmoetingen tussen scholen, lokale culturele instellingen en vakspecialisten. We organiseren trainingen en bijeenkomsten waar zij gratis aan kunnen deelnemen. De inhoud daarvan is afhankelijk van hun vraag. Zo kreeg ToBe dit jaar vanuit het speciaal onderwijs meerdere malen de vraag om Instrumentenprikkel (Leerlijn muziek) op hun school te verzorgen. Reden om muziekdocenten van Tobe en freelancers een training te geven die is gericht op het speciaal onderwijs. Andere scholen wilden graag leren hoe ze cultuureducatie kunnen gebruiken om aan hun taaldoelen te werken. Ook hiervoor hebben we trainingen ontwikkeld en uitgevoerd. Met Kennisplaats kunnen we inspringen op vragen die we van tevoren niet hadden voorzien. Daar is iedereen heel enthousiast over.

ToBe heeft voor 3 regio's in de aanvragen een Kennisplaats CE ingericht. In de praktijk blijkt het handig, en ook wenselijk voor scholen deze kennisplaatsen te binden tot één kennisplaats. De trainingen en bijeenkomsten worden voor alle 3 de regio's aangeboden. Het programma wordt naar alle scholen verstuurd, alsook de periodieke nieuwsbrieven.

Ondanks regelmatige (digitale) post naar de scholen moet Kennisplaats CE de komende 2 jaar nog meer bekendheid krijgen onder de scholen om het aantal deelnemers te laten groeien. Momenteel gaat ongeveer 75% van het aanbod door. De overige 25% gebruiken we om een jaarlijks terugkerend seminar te organiseren, bestemd voor de scholen in Dordrecht, de andere 5 Drechtsteden, Barendrecht en Ridderkerk. De deelnemers aan dit seminar wisselen hier ervaringen uit, volgen lezingen, en volgen workshops in een compacte vorm. Tevens gebruiken we het seminar om via het uitwisselen van praktijkverhalen en het vertellen van succesverhalen nieuwe scholen te werven voor de projecten van 5 x cultuureducatie met Kwaliteit, wat leidt tot inschrijvingen voor 1 of meer deelprojecten.

Ook een belangrijk doelstelling van Kennisplaats CE is het werven van scholen. Dit doen we middels informatiebijeenkomsten, flyers, digitale nieuwsbrieven, memo's, via combinatiefunctionarissen, andere projecten en via persoonlijk contact. De werving kost meer tijd en inspanning dan we vooraf konden bedenken.

KUNSTMENU GOLD

Belangrijkste doelstelling:

- Het vernieuwen van het Kunstmenu Dordrecht en deze uitrusten met de zogenaamde keuzeroutes die een relatie legt met de kerndoelen en een te kiezen/te ontwikkelen leerlijn.

In de plannen hadden we als doelstelling opgenomen dat we een aantal scholen zouden ondersteunen die via Kunstmenu Gold een opstap wilden maken naar een leerlijn cultuureducatie.

Gedurende het jaar 2013 bleek dat de weg naar het ontwikkelen van een leerlijn beter via het project Basis Doorgaande Leerlijnen kon verlopen. In overleg met het Fonds CP hebben we het plan van Dordrecht hierop aangepast. In plaats van 'op weg naar een curriculum via Kunstmenu Gold' kunnen nu jaarlijks 4 scholen zich inschrijven voor Basis Doorgaande leerlijn.

Qua begroting heeft er een kleine verschuiving plaatsgevonden tussen 'Totaal verhaal' en 'Leerlijnen op Niveau' om Basis Doorgaande leerlijnen mogelijk te maken. Er is een nieuw kunstmenu Dordrecht (en andere regio's), waarin een groot deel van de culturele aanbieders uit Dordrecht is vertegenwoordigd. Het kunstmenu wordt niet meer uitgegeven op papier, zowel aanbod als inschrijven gebeurt via de nieuwe website www.kunstmnu.nl

Alle scholen kunnen met ingang van het seizoen 2014-2015 ook een keuze in het aanbod maken via de 4 keuzeroutes: Ontdekken, Uitvinden, Veroveren en Verbinden. De keuzeroutes helpen de scholen bij het gericht kiezen van culturaanbod passend bij de ontwikkeling van kinderen en de (cultuur)beleid van de school.

2. IS ER VOLDOENDE VOORTGANG GEBOEKT? KLOPT DE RICHTING?

2A. HET STIMULEREN VAN DE ONTWIKKELING, VERDIEPING OF VERNIEUWING VAN CURRICULA

PROJECT: DOORGAANDE LEERLIJNEN

OVER LEERLIJNEN

In Dordrecht heeft ToBe in het seizoen 2013-2014 in samenwerking met 2 scholen één basis doorgaande leerlijn opgeleverd. Daarnaast zijn een behoorlijk aantal leerlijnen bijna klaar of nog in ontwikkeling.

Praktijkvoorbeeld: Basis Doorgaande Leerlijn

Deze school maakt gebruik van de lesmethode Alles-in-1. In tegenstelling tot vele andere methodes heeft Alles-in-1 kwalitatieve, werkbare opdrachten voor muziek, theater, dans en beeldend onderwijs. Echter, deze methode start pas in groep 4. In de ontwikkeling van de leerlijn richtte de aandacht zich vooral op groep 1 t/m 3, op de extra activiteiten (naast de lesmethode) zoals terugkerende optredens op het podium en het bevorderen van de zichtbaarheid van kunst- en cultuuractiviteiten op school (inclusief het vastleggen op foto- en film).

Wat betreft de doorgaande leerlijn cultuureducatie voor groep 1 t/m 3 heeft de school gebruik gemaakt van de tussen- en leerdoelen kunstzinnige oriëntatie van SLO. De school heeft handzame documenten ontwikkeld waarin kort en bondig de leerdoelen staan geformuleerd. Tevens is aangegeven hoe vaak de leerdoelen aan bod moeten komen gedurende dat leerjaar. Deze leerdoelen kunstzinnige oriëntatie zijn gekoppeld aan thema's of onderwerpen uit Schatkist (groep 1 en 2) en Veilig leren lezen (groep 3).

Praktijkvoorbeeld Leerlijn Next Level in het speciaal onderwijs

Deze school maakt gebruik van diverse aparte ateliers (muziek, beeldend, taal, rekenen). De werkgroep Beeldend kunstatelier maakt gebruik van het deelproject leerlijn Next Level, het muziekatelier van het deelproject leerlijn Muziek (start januari 2015). Beide ateliers gebruiken de door het CED Groep (educatieve diensten) aangepaste SLO leerlijn voor beeldend onderwijs en muziek in het speciaal onderwijs. De leerdoelen zijn verdeeld over 12 niveaus, gebaseerd op het ontwikkelingsniveau van de kinderen. De school werkt thematisch in een cyclus van 3 jaar. Deze leerdoelen beeldend onderwijs worden op moment van schrijven verdeeld door de werkgroep over de verschillende thema's, op basis van de meest logische aansluiting met het thema.

Bijzonder is hier te vermelden dat, door deelname aan het deelproject Next Level, het werken in de ateliers in een stroomversnelling is geraakt. Daar waar de school nog aan het bijkomen was van de verhuizing en de fusie, werden er door de werkgroep Kunstatelier al concrete vragen gesteld en aangestuurd op besluiten rondom 'deze nieuwe manier van werken in ateliers'. Zonder deze inhoudelijke beslissingen, te nemen door de directie, kon het kunstatelier (werkgroep Next Level) niet verder.

OVER BEREIDHEID VAN SCHOLEN

De scholen die deelnemen aan Doorgaande leerlijnen zijn erg gemotiveerd. Scholen zijn bereid om relatief veel tijd te investeren (10 werksessies, 2 teamtrainingen en een project-in-uitvoering per jaar). Maar uit kennismakingsgesprekken blijkt ook dat veel scholen al langer de wens koesteren om cultuureducatie meer te verankeren in hun schoolprogramma, maar dat ze niet weten hóe ze dit moeten aanpakken. Door de individuele aanpak van Doorgaande Leerlijnen krijgen de scholen hierbij ondersteuning op maat. De leerlijn die zij ontwikkelen komt voort uit hun eigen specifieke problematiek, wat uiteraard direct effect heeft op de bereidheid om deze in te voeren.

Voorwaarde van de teamtrainingen en het project-in-uitvoering is dat deze bijdragen aan de implementatie van de leerlijn.

Al bij de informatiebijeenkomsten over 5x Cultuureducatie met Kwaliteit was de directeur van deze school aanwezig. Afhankelijk van het onderwerp op de agenda neemt zij of de IB'er (intern begeleider) deel aan de werkgroep Kunstatelier. Ook bij twee andere scholen neemt de directeur deel aan de werksessies, wat direct effect heeft op een effectieve communicatie over het belang van het werken aan en het implementeren van de doorgaande leerlijn naar de rest van het team.

Deelname van een directeur aan de werkgroep vraagt van ToBe overigens wel om de inzet van een 'ervaren' projectleider. Door deelname aan het project Doorgaande Leerlijnen gaat een school een veranderingsproces in, wat ook de nodige flexibiliteit, kennis én inzet van de directeur vraagt. Soms wringt het tussen de projectleider en de directeur. Door het stellen van veel vragen en het blootleggen van onvolkomenheden in het huidige programma cultuureducatie creëert de projectleider in de eerste fase (kennismaken en oriënteren) 'verwarring'. Deze 'verwarring' leidt bij de directeur en de werkgroep soms tot frustratie. Maar de verwarring is nodig om van daaruit tot een breed gedragen visie te komen en ordening aan te brengen in bestaande en nieuwe activiteiten uit de doorgaande leerlijn. Wanneer dit aan den lijve wordt ondervonden verdwijnt ook de frustratie.

Praktijkvoorbeeld teamtraining in het kader van de doorgaande leerlijn

Deze school heeft de teamtraining gebruikt om de betrokkenheid en het draagvlak van het team te vergroten. Na afloop van de training bracht één van de werkgroepleden dit als volgt onder woorden: 'Door deze training krijgt het team een positieve start van dit 3-jarige traject. Dit blijkt uit de ontspanning die collega's na de training hebben ervaren, ondanks de keuze voor een langdurig traject. Teamleden zijn beter geïnformeerd over de zin en mogelijkheden van cultuureducatie. Hierdoor zien zij het nut van de tijdsinvestering. De gegeven informatie was afgebakend en de doelstelling afgestemd op de beginfase waarin we ons bevinden.'

Punt van zorg is hier dat de directeur, ondanks dat deelname wordt onderschreven, nog niet heeft deelgenomen aan zowel de werksessies als de teamtraining. Uiteraard heeft dit de aandacht van zowel de projectleider (ToBe) als de werkgroep.

OVER BIJDRAGE 5X CEK AAN DE KWALITEIT VAN CULTUURONDERWIJS OP SCHOOL

Het project Doorgaande leerlijnen bevat voor één school zowel werksessies (10) als de teamtrainingen (2) als het project-in-uitvoering (1). De verbinding tussen deze drie onderdelen draagt gezamenlijk bij aan de kwaliteitsverbetering van cultuureducatie op een school.

Praktijkvoorbeeld: Basis Doorgaande Leerlijn

Deze school heeft deelname aan Basis doorgaande leerlijn vrijwel afgerond. De leerlijn is verzameld in een map. Tevens wordt er momenteel een poster vormgegeven met daarop de belangrijkste activiteiten uit de leerlijn. Terugkijkend was groep 1 t/m 3 onvoldoende vertegenwoordigd in de werkgroep, waardoor de implementatie en de kwaliteit in deze groepen misschien in de toekomst achterblijft. Achteraf had de projectleider (ToBe) meer kunnen aansturen op actieve deelname van een leerkracht uit de onderbouw. Tegelijkertijd zijn de huidige werkgroepleden en de directeur van mening dat er voldoende draagvlak is in het team om de nieuwe afspraken uit de leerlijn uit te voeren.

Praktijkvoorbeeld leerlijn Next Level speciaal onderwijs

De eerste teamtraining van deze school was verdeeld in twee onderdelen:

1. Een presentatie door de directeur, ToBe en de ICC'er over de stand van zaken.
2. Een workshop in het Kunstatelier door een vakdocent beeldend.

Bij beide onderdelen waren de reacties zeer positief. Door tijdens de presentatie te benoemen wat de werkgroep Kunstatelier binnen Next Level doet en waarom, kregen de teamleden inzicht in de inhoud van de visie en de leerlijn.

Veel belangrijker is nog dat zij inzicht krijgen in wat dit in de nabije toekomst voor hen en hun leerlingen betekent. De grootste verandering zit in de kwaliteit van de aangeboden beeldende opdrachten en de reflectie hierop. Leerlingen zullen in de toekomst in het Kunstatelier geen 'werkjes' meer maken. Met andere woorden: er komen geen voorbeelden of voor geknipte vormen te liggen in het atelier, wat de leerlingen vervolgens namaken of mogen beplakken. Een goede, inspirerende inleiding van de opdracht en het (stapsgewijs) doorlopen van de 4 stappen binnen een creatief proces (oriënteren, onderzoeken, vormgeven en evalueren) moet deze manier van werken vervangen. Dit werd aan den lijve ondervonden in het Kunstatelier waar de leerkrachten een beeldende workshop kregen. Zoals zij zelf zeiden 'er gebeurt veel meer in mij door deze manier van werken'. De 4 stappen die doorlopen worden binnen het creatieve proces zijn ook als uitgangspunt vastgelegd in de leerlijn.

PROJECT: LEERLIJN MUZIEK**OVER LEERLIJNEN**

In het primair onderwijs zal zingen in combinatie met ritmische vorming de basis gaan vormen waarop de leerlijn muziek verder ontwikkeld wordt.

Zowel 'Alle scholen zingen' als 'Instrumentenprikkel' hebben als doel om muzikeducatie te verankeren in het schoolprogramma en dragen bij aan de leerlijn muziek.

'Alle Scholen Zingen' brengt het zingen terug in de klas. Het beweegt scholen ook tot nadenken over wat muziek nog meer is en kan zijn op hun school. Wanneer zang structureel op het programma staat is de stap naar een leerlijn muziek makkelijker.

Instrumentenprikkel is ontwikkeld om zoveel mogelijk kinderen te laten kennis maken met klank, ritme en samenspel op diverse 'echte' instrumenten. Hoe klinkt een viool, gitaar of trompet? Hoe maak je een ritme op zulke instrumenten en hoe kun je met elkaar een band vormen (electropop) of zonder kennis van noten toch met elkaar samen spelen (Instant Composing)? Deze ingrediënten vormen de basis voor een leerlijn

muziek die aangepast en uitgebreid kan worden al naar gelang de wensen, ambities en onderwijsvisie van de school.

Het basismodel leerlijn Muziek is door een aantal vakspecialisten van ToBe in 2013 ontwikkeld. Om docenten muziek van ToBe en freelancers voor te bereiden op de verdere ontwikkeling van de leerlijn muziek met de school en de uitvoering ervan, zijn er in 2013 diverse trainingen geweest. Hierin kwamen zowel de vakinhoudelijke, organisatorisch als facilitaire aspecten van muziek op school aan de orde.

Vanuit Alle scholen Zingen en via Instrumentenprikkels schreven in 2014 twee scholen zich in voor de ontwikkeling van een leerlijn muziek (een meerjarig traject).

Praktijkvoorbeeld leerlijn Muziek

Tijdens de uitvoering van Instrumentenprikkels en de gesprekken met deze school over muziek kwam duidelijk naar voren dat de voorkeur uitgaat naar de lichte muziek. Popmuziek en rap als uitgangspunt bleek meer impact te hebben op de leerlingen dan de focus op instrumenten.

In de bovenbouw was het project *electropop* een regelrechte hit; het enthousiasme en de samenwerking tussen de kinderen om met elkaar een band te vormen overtrof de verwachtingen.

De ontwikkelingsgesprekken en uitvoering van de lessen gaan nu richting het opzetten van muzikateliers waarin bandcoaching een onderdeel zal worden.

Volgens de school is het project Instrumentenprikkels perfect om te ervaren hoe en welke instrumenten geschikt zijn voor de school en hun groepen. Door Instrumentenprikkels en Zingen in de klas is duidelijk geworden welke richting de school op wil gaan en wat de focus wordt van de schoolvisie op het gebied van muziekeducatie.

Praktijkvoorbeeld 1 leerlijn Muziek, speciaal onderwijs

Bij deze school kwam duidelijk de wens van het schoolteam naar voren om de leerlijn muziek te ontwikkelen vanuit de fysiek beleving van de leerlingen.

De fysieke ervaring van klank en ritme vormen de basis van de leerlijn muziek die met de school wordt ontwikkeld en uitgevoerd. De uitvoering van instrumentenprikkels leverde de ervaring op, voor zowel de school als vakdocenten, dat de zgn. zachte instrumenten(snaren) goed werken bij veel groepen in het speciaal onderwijs. Ook het voelen van de muziek via drums, elektrische(bas) gitaar en synthesizer kwam in Instrumentenprikkels aan de orde en zal in de leerlijn muziek worden opgenomen.

Naast de fysieke benadering van muziek wordt er ook gekozen voor een koppeling van muziek met het leergebied wereldoriëntatie. De muziekactiviteiten vinden wekelijks plaats in een nog te ontwikkelen muzikatelier, dat een aanvulling zal zijn op de kunstateliers op de school.

Praktijkvoorbeeld 2 leerlijn Muziek, speciaal onderwijs

Bij deze school vond de hoogste groep het echt geweldig om met elkaar in een band te spelen. De samenwerking die ontstond tussen de onderlinge bandleden was werkelijk inspirerend en bijzonder zowel voor de leerlingen als de leerkrachten.

OVER BEREIDHEID VAN SCHOLEN

In totaal zijn er in Dordrecht 18 scholen begonnen met 123 ZING en een aantal daarvan doet ook mee met Projecten als 'het Dordrecht lied'. Een gezamenlijk jaarlijks festijn met alle scholen als onderdeel van het project Alle scholen Zingen.

Bij 123 ZING hebben 2 leerkrachten per school een gecertificeerde training gehad van 123 ZING i.s.m. met ToBe om de online interactieve zangmethode op hun school verder uit te dragen en het gebruik ervan door de leerkrachten te stimuleren. Om draagvlak voor zingen te creëren en te vergroten zijn er op de scholen die vanaf 2012 meedoen ook trainingen voor het hele school team geweest waaraan alle leerkrachten deelnamen.

Co-trainers van ToBe geven, indien gewenst door de scholen, extra cursussen of komen langs om bijvoorbeeld mee te helpen met het instuderen van bepaalde liedjes.

Praktijkvoorbeeld leerlijn Muziek

Op deze school is als vervolg op het project Alle Scholen Zingen door de leerkrachten zelf een schoolkoor opgezet. De leerkrachten hebben het initiatief genomen om een workshop bodypercussie te volgen. Hierin leerden ze hoe je 'Boomwhackers' in de klas kan gebruiken en ondervonden ze de mogelijkheden van body percussie. Dit vanuit de overtuiging dat werken met ritme een zeer belangrijke rol speelt bij een positieve muziekbeleving en een 'natuurlijke', bijna vanzelfsprekende, deelname aan muziek bevordert van alle kinderen. De taal van ritme, bodypercussie en ritmebuizen spreekt alle soorten kinderen aan, ongeacht niveau en afkomst. Leerkrachten raken enthousiast en spelen zelfs vol overgave mee in de lessen die door de muziekdocenten worden gegeven. Het enthousiasme van de leerkrachten motiveert de leerlingen extra.

OVER DE FACILITEITEN

ToBe merkt dat de muziekprojecten en muzieklessen een grote flexibiliteit vragen qua organisatie van het instrumentarium. Scholen bezitten amper instrumenten die ze wel graag in hun leerlijn en lessen willen zien en gebruiken. Daarnaast beschikken zij niet zomaar over de middelen om zelf instrumenten aan te schaffen. Dit vraagt van ToBe een extra grote inspanning en inventiviteit om de beschikbare instrumenten en het gebruik ervan door vele scholen efficiënt te plannen. Dat soms projecten niet mogelijk zijn op de gewenste tijden door te weinig verhuurbare of beschikbare instrumenten, is een knelpunt dat steeds groter zal worden indien meer scholen gaan werken aan een leerlijn muziek. Dit is ook een aandachtspunt voor de komende periode.

Een ander knelpunt is een beperkte aanwezigheid van geschikte lesruimtes op scholen om muzikles te geven en de instrumenten op te slaan.

Bij één school is dit knelpunt opgelost door met de school naar het Energiehuis te komen. Dit levert een extra dimensie aan de beleving van muziek maar dit is helaas niet voor alle scholen logistiek haalbaar.

OVER BIJDRAGE AAN DE KWALITEIT VAN CULTUURONDERWIJS OP SCHOOL

Uit de diverse teruggekoppelde reacties op gestelde vragen aan de directies van scholen blijkt dat leerkrachten de positieve werking van zingen en muziek maken hebben ervaren en beleefd. De drempel om meer te zingen in en met de klas is duidelijk minder geworden door de praktisch toepasbare en thema gebonden liedjes van de online zangmethode van 123 ZING.

Er wordt veel meer gezongen dan voor 2012 en meer samengewerkt tussen de klassen. Ook wordt er meer samen met andere scholen gezongen op bijzondere gelegenheden zoals de Kerstmarkt en het Dordrechtlied, waarvan de tekst speciaal door de stadsdichter tgv 200 jaar Koningschap is geschreven. Als resultaat van de overtuiging dat muziek een goede bijdrage levert, hebben 2 scholen zich in 2014 ingeschreven voor het meerjarige project Leerlijn Muziek.

KUNSTMENU GOLD

OVER LEERLIJNEN

Vanaf het schooljaar 2014 -2015 (lancering van de site in juni 2014) is het vernieuwde Kunstmenu volledig digitaal; www.kunstmenu.nu

Het aanbod van Kunstmenu.nu is, naast een verkenning op het gebied van kunst en cultuur, gericht op het verwerven van vaardigheden die algemeen van belang zijn als voorbereiding op de toekomst en specifiek voor de ontwikkeling van het cultureel zelfbewustzijn. Het kunstmenu is uitgerust met de zgn. keuzeroutes waarmee scholen een makkelijke eerste opstap kunnen hebben naar de ontwikkeling van een leerlijn cultuureducatie. Het kunstmenu biedt scholen ook de mogelijkheid om op basis van de keuzeroutes en doelstellingen met de projecten aansluiting te vinden bij hun reeds bestaande onderwijsprogramma cultuureducatie of die van andere vakgebieden.

Een groot deel van de culturele aanbieders uit Dordrecht is vertegenwoordigd in het Kunstmenu, dit zorgt ervoor dat alle basisscholen in contact worden gebracht met de lokale kunst en cultuurinstellingen. Daarnaast is het aanbod beter op elkaar afgestemd waardoor er meer samenhang ontstaat tussen de verschillende activiteiten.

Veel scholen nemen projecten af uit het Kunstmenu zonder duidelijke visie of aansluiting op hun cultuurbeleidsplan. Soms omdat kunst en cultuur op hun school geen hoge prioriteit heeft, soms omdat het niet leeft binnen het onderwijsteam.

Er worden, via Kennisplaats, trainingen georganiseerd voor scholen waarin zij begeleidt worden in het maken van keuzes uit het Kunstmenu. Deze trainingen zijn bestemd voor leerkrachten, icc-ers en culturele instellingen. Ook via nieuwsbrieven en individuele gesprekken wordt vanuit het Kunstmenu, het belang van kunst en cultuur onderwijs onder de aandacht gebracht.

OVER SAMENWERKING MET SCHOLEN EN INSTELLINGEN

Middels een nulmeting (in 2013) bij een aantal basisscholen is de stand van zaken van het kunst en cultuuronderwijs in kaart gebracht. Daarnaast zijn de wensen en klachten ten aanzien van het Kunstmenu vanuit de gemeente en de basisscholen uit voorgaande jaren meegenomen bij de vernieuwing. Met een aantal deelnemende culturele instellingen zoals het Dordrechts Museum, Hofplein theater, Huis van Gijn en Schouwburg Kunstmin is veel contact geweest over hun rol en positie in het culturele veld en hoe zij vertegenwoordigd willen worden in het Kunstmenu. Het aanbod van de culturele instellingen is per regio in de keuzeroutes opgenomen. De wens bestaat om na het eerste jaar van het vernieuwde Kunstmenu een klankbordgroep te vormen met deelnemers van basisscholen (icc-ers) en culturele instellingen om het Kunstmenu te evalueren en te kijken naar verbeteringen en/of aanpassingen.

OVER BIJDRAGE 5X CEK AAN DE KWALITEIT VAN CULTUURONDERWIJS OP SCHOOL

Er zijn veel positieve reacties op het vernieuwde Kunstmenu.

Één school heeft bijvoorbeeld voor de keuzeroute Dans gekozen met als doel dit onderdeel binnenschools te versterken.

Een andere school heeft aangegeven dat ze de wens hebben om in het voorjaar hun themaweek te koppelen aan cultuureducatie en specifiek de beeldende discipline. In overleg hebben zij uit de keuzeroute Beeldend passende projecten gezocht bij hun doelen. Vakdocenten gaan de projecten in de themaweek begeleiden met een schoolbrede presentatie onder de titel 'Museum Onze school' als afsluiting!

Natuurlijk zijn er ook een aantal scholen die moeten wennen aan de digitale vorm van het Kunstmenu. Zij zijn gewend aan het Kunstmenu boekje op de tafel in de docentenkamer. Eén school kwam zelfs bij ToBe vragen of zij nog een papieren exemplaar konden krijgen van het nieuwe Kunstmenu! De projectleider heeft de icc-er daarop persoonlijk meegenomen door het digitale menu, waarna zij gelukkig ook zeer enthousiast de deur weer uitging!

Door veel scholen is de wens uitgesproken om meer te werken met de keuzeroutes maar hiervoor is tijd nodig. Tijd voor de leerkrachten om zich in te lezen maar ook om schoolbreed het team mee te nemen in duidelijke structuur en keuzes voor de hele school met betrekking tot kunst en cultuuronderwijs.

De deelname van basisscholen is, na de invoering van het vernieuwde Kunstmenu niet gedaald ten opzichte van het vorige jaar. Ongeveer 1/7 van de deelnemende scholen heeft een keuzeroute gekozen die past bij hun kunst en cultuurbeleid. De keuze voor een route is heel divers.

Daarnaast gebruiken deelnemende scholen aan de doorgaande leerlijnen Basis en Next level het Kunstmenu ter versterking van hun leerlijn kunst en cultuur.

Zo neemt een school deel aan de leerlijn Next Level. Zij willen graag muziek versterken in hun doorlopende leerlijn Kunst en Cultuur. Hiervoor willen zij naast 123 ZING, jaarlijks het Kunstmenu inzetten ter ondersteuning van hun leerlijn Muziek, door gericht aanbod te zoeken uit het Kunstmenu dat past bij hun jaarlijkse thema's.

2.B. HET BEVORDEREN VAN DE DESKUNDIGHEID VAN DE LEERKRACHTEN EN EDUCATIEF MEDEWERKERS

KENNISPLAATS CE

OVER ONTWIKKELING AANBOD EN UITVOERING TRAININGEN

Kennisplaats CE Dordrecht is de zogenaamde verzamelplaats van 5x Cultuureducatie met Kwaliteit. Een verzamelplaats waar kennis en informatie wordt versterkt, waar ontmoetingen plaatsvinden tussen scholen, lokale culturele instellingen en vakdocenten. De plaats waar ervaringen over cultuureducatie worden uitgewisseld om er beter van te worden.

ToBe organiseert trainingen en bijeenkomsten waar deze partijen gratis aan kunnen deelnemen. De inhoud daarvan is afhankelijk van hun vraag. Op scholen blijkt veel belangstelling voor de koppeling tussen taal en cultuureducatie. Op basis van deze behoefte hebben we de tweedelige training Taal en cultuureducatie verzorgd.

ToBe cultuurcentrum kreeg veel aanmeldingen voor Instrumentenprikkel vanuit het speciaal onderwijs. Daarom heeft ToBe de samenwerking gezocht met Papageno (muziekeducatie voor speciaal onderwijs), die vervolgens een bijscholing voor onze muziekdocenten heeft verzorgd. Voor dezelfde groep heeft Wouter Hakhoff de training Instant Composing verzorgd, wat ten goede kwam van de uitvoering van het deelproject Instrumentenprikkel.

Met Kennisplaats springen we in op vragen die we van tevoren niet hadden voorzien. Deelnemers zijn enthousiast over de inhoud en tevreden over de kwaliteit van de trainers. Een deelnemer zegt het volgende: 'verschillende invalshoeken en onderwerpen komen per keer duidelijk naar voren. Zo word je weer even ondergedompeld in één item. ToBe heeft fijne trainers in huis met passie en veel kennis.'

Leerkrachten konden de volgende vakinhoudelijke trainingen volgen:

- Theater in de klas
- Introductie op het nieuwe Kunstmenu
- Beeldend in de klas: boetseren, schilderen en/of druktechnieken
- Taal en cultuureducatie
- Beeldend in de klas: het creatief proces
- Bewegen in het speellokaal
- Kinderboekenweek: Taal en theater
- Gitaar in de klas
- Bodypercussie

Daarnaast werden er in 2013 diverse *Leerlijnprikkels* uitgedeeld: introductiebijeenkomsten en workshops over doorlopende leerlijnen. Met als doel bewustwording, kennis opdoen en het actief ervaren en bouwen aan leerlijnen:

- Leerlijnprikkel: informatiebijeenkomst 5x Cultuureducatie met Kwaliteit
- Leerlijnprikkel beeldend
- Leerlijnprikkel muziek
- Leerlijnprikkel cultuureducatie en wereldoriëntatie
- Leerlijnprikkel cultureel erfgoed

OVER HET SEMINAR 5X IN PRAKTIJK

In het eerste jaar van 5x Cultuureducatie met kwaliteit het seminar *5x In Praktijk* gerealiseerd met als doel:

1. Werven voor deelname aan 5x middels de eerste praktijkverhalen van scholen plus de lancering van Kunstmenu.nu (Kunstmenu Gold). De eerste deelnemende scholen kwamen uitgebreid aan het woord evenals een kort interview met de wethouder Cultuur (Jasper Mos) en twee projectleiders van ToBe.
2. Workshops ter verdieping van cultuureducatie op school zoals Digitoools (door de Bibliotheek AanZet), Op stap met de app (door het Dordrechts Museum) en Filmen met je smartphone en tablet (door Medialized).

Bijzonder aan het seminar was de deelname (45) door alle partijen: basisscholen, culturele instellingen en gemeenten. Daarnaast werd de kracht van 5x prachtig verwoord door twee totaal verschillende scholen. Uit hun presentaties bleek dat geen school hetzelfde is. Scholen waarderen de ondersteuning op maat zodat zij de regie in handen houden een leerlijn kunnen ontwikkelen die past bij hun visie, manier van werken en ambities.

Op 30 maart 2015 vindt er opnieuw een seminar plaats. Dit wordt niet in de subsidieaanvraag genoemd, maar door het aanbieden van dit Seminar bereikt ToBe dezelfde aantallen met hetzelfde doel nl. kennis vergroten en ervaringen uit wisselen. Door het moeten annuleren van drie trainingen wegens gebrek aan deelnemers (Media-educatie in de klas, Totaal Verhaal (afgeleid van het deelproject Totaal Verhaal) en Wereldoriëntatie en cultuureducatie) is dit budgettair ook mogelijk. Met het Fonds voor Cultuurparticipatie is deze wijziging besproken en goedgekeurd.

2.C. HET BEVORDEREN VAN DE SAMENWERKING TUSSEN SCHOLEN EN DE (CULTURELE) OMGEVING

PROJECT: TOTAAL VERHAAL

OVER DE SAMENWERKING TUSSEN SCHOLEN EN CULTURELE INSTELLINGEN

ToBe voert de deelprojecten Doorgaande leerlijnen en Kennisplaats uit en levert zo een concrete bijdrage aan de kwaliteit, verankering en versterking van cultuureducatie op de deelnemende scholen. Het deelproject Totaal Verhaal is specifiek gericht op het bevorderen van de samenwerking tussen scholen en de (culturele) omgeving. Uit het eerste gesprek (intake met scholen om inzicht te krijgen in de beginsituatie van de school) blijkt dat het merendeel van de scholen behoefte heeft aan zo'n samenwerking met één of meerdere culturele instellingen. Met name de bibliotheek en het Dordrechts Museum en Huis van Gijn worden hier, naast ToBe, specifiek genoemd.

Echter, tijdens het intakegesprek blijkt dat er incidenteel wordt samengewerkt maar zeker niet structureel. Het project Totaal verhaal moet hier verandering in brengen. Totaal Verhaal richt zich op gezamenlijke planvorming tussen scholen en culturele instellingen en heeft als doel om culturele instellingen met de scholen in contact te brengen en dit zo te houden. Oftewel: ze partners te laten worden van de school. De instellingen en scholen samen te laten werken waarbij ze op zoek gaan naar een match tussen het programma/leerlijn van de school en de actuele agenda van de instellingen.

OVER DE AARD VAN SAMENWERKING

Met Totaal Verhaal ontwikkelen scholen jaarlijks i.s.m. een of meerdere culturele instellingen een cultuurproject bestemd voor de leerlingen. De uitgangspunten, de specifieke doelstellingen, doelgroep en plaats van uitvoering worden in de voorbereidingen tussen scholen en instellingen samen bepaald en vastgesteld.

Binnen Totaal Verhaal is op moment van schrijven een duurzame samenwerking tussen een culturele instelling en een school nog niet gerealiseerd. Zowel scholen als culturele instellingen moeten wennen aan deze manier van werken. De instellingen zijn tot op heden gewend om zelf met aanbod over de brug te komen. In het eerste jaar van 5x Cultuureducatie met Kwaliteit werd Totaal Verhaal met name ingezet als werving.

Totaal Verhaal moet de instellingen helpen om van de gebaande paden te treden en het project vorm te geven. Ook die scholen die niet deelnemen aan Doorgaande leerlijnen kunnen wel wat hulp gebruiken. Het stellen van de juiste vraag en het formuleren van doelstellingen vinden veel scholen lastig, maar is nodig om een duurzame samenwerking te realiseren.

Praktijkvoorbeeld Lokaal Verhaal:

De uitvoering van een project in samenwerking met een culturele instelling bleek een succeservaring voor het team. Het belang van cultuureducatie werd (opnieuw) onderschreven door het hele team. De culturele instelling zegt hierover: 'Deelname aan Totaal Verhaal heeft de leerdoelen van theaterlessen op onze school hernieuwd onder de aandacht gebracht waardoor deze verder uitgewerkt en ingevuld zijn'. Het doel van Totaal Verhaal is om structureel een samenwerking aan te gaan tussen een culturele instelling en een school. Deze school zal bijvoorbeeld in dit schooljaar samenwerken met een beeldend 'duurzame' kunstenaar. Dit na aanleiding van een terugkerend thema binnen de lesmethode Alles-in-1: Milieu en Kringloop. Het ligt in de bedoeling van zowel school als de culturele instelling om een project te ontwerpen wat zowel de leerkrachten als de leerlingen inspireert en structureel onderdeel gaat uitmaken van het schoolprogramma.

Praktijkvoorbeeld Lokaal Verhaal:

Deze school wil binnen het Kunstatelier samenwerking met een culturele instelling structureel opnemen in hun programma binnen het Kunstatelier. In de tweede helft van dit schooljaar zal de werkgroep kijken binnen welk thema dit past én welke leerdoelen aan de samenwerking ten grondslag moeten liggen. De school en de culturele instelling gaan dan rond de tafel om het project vorm te geven.

3. WELKE KANSEN EN BEDREIGINGEN ZIJN ER VOOR EEN SUCCESVOLLE VOORTZETTING VAN DE ACTIVITEITEN IN 2015 EN 2016?

ToBe ziet bedreigingen op korte en lange termijn, maar zeker ook kansen wat betreft de voortzetting van de activiteiten binnen Cultuureducatie met Kwaliteit. Deze worden hieronder toegelicht.

DE SITUATIE NA DE AFRONDING VAN DE PROJECTEN EN HET WEGVALLEN VAN DE ONDERSTEUNING

Bedreiging:

De vraag is in hoeverre scholen in staat zijn om aan het einde van het project Doorgaande Leerlijnen, waarna ze hun leerlijn cultuureducatie op orde hebben, de voortgang, kwaliteit en continuïteit van de uitvoering voor 100% kunnen waarborgen.

Naast de bedreiging die dit vormt op lange termijn (na het einde van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit in 2016), is dit ook een bedreiging op korte termijn. Vooral bij die scholen die deelnemen aan een 1-jarig traject (Basis doorgaande leerlijn). Binnen dit traject is er immers minder tijd om te werken aan de implementatie van de leerlijn.

Ook zorgen de wisselingen van leerkrachten en ICC'ers om constante aandacht wat betreft de continuïteit van de verankering van cultuureducatie.

Kans:

Door scholen blijvende coaching en ondersteuning aan te bieden (al dan niet tegen betaling), in de vorm van trainingen, continuering van de bestaande activiteiten en het organiseren van seminars, kan de verankering op langere termijn gewaarborgd worden.

DE WERVING VAN SCHOLEN

Bedreiging:

De werving van scholen voor de verschillende projecten kost veel tijd en moeite. Dit komt vaak niet voort uit desinteresse of gebrek aan enthousiasme, maar uit gebrek aan tijd of te weinig draagvlak binnen het team. Dat zijn precies de voorwaarden bij deelname aan de projecten.

Ook het besef dat de school als geheel zelf verantwoordelijk is voor de verankering van cultuureducatie in hun curriculum dringt langzaam door. Al met al reageren de scholen vertraagd en weinig pro-actief.

Kans:

Bij verlenging van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit is er alsnog ruimte voor deelname van de 'tragere' scholen. Daarnaast zorgt een verlening er ook voor dat er vanuit de overheid een duidelijk signaal naar de scholen uit gaat van het belang van een doorlopende leerlijn cultuureducatie. Door stevig in te zetten op 1-op-1 werving, door mond-op-mond reclame en het etaleren van de succesverhalen zien wij kans op nog meer deelname in de toekomst.

DE EENZIJDIGE NADRUK OP REKENEN EN TAAL

Bedreiging:

De scholen worden vanuit de onderwijsinspectie veelal afgerekend op de prestaties op het gebied van taal en rekenen. De kwaliteit van cultuureducatie en het implementeren hiervan wordt vooralsnog nauwelijks beoordeeld. Ook is er (nog) geen beoordelingssysteem voor de kunst- en cultuurvakken. In de praktijk betekent dit dat veel scholen een veilige keuze maken en inzetten op prestaties binnen de cognitieve vakken.

Kans:

Door vooral in gesprek te blijven met deze scholen en de voordelen te benadrukken die het inzetten van cultuureducatie als ondersteuning bij de zaakvakken taal en rekenen heeft, kunnen we scholen over de streep krijgen. Een belangrijk hulpmiddel hierbij is dat de scholen nu geen financiële bijdrage hoeven te leveren! Continuering van Cultuureducatie met Kwaliteit is ook hierin van groot belang.

4. WELKE AANPASSINGEN OF EXTRA INSPANNINGEN ZIJN NODIG OM DE VOORTGANG TE BEVORDEREN, SUCCES TE WAARBORGEN EN/OF RISICO'S HET HOOFD TE BIEDEN?

Een aanpassing vanuit het deelproject Kennisplaats, waarbij een aantal trainingen worden vervangen door het Seminar (zie ook hoofdstuk 2.B. Kennisplaats) biedt ruimte, tijd en financiële middelen om scholen te werven door middel van succesverhalen en workshops die aansluiten bij actuele onderwijsvernieuwingen. Ook de lokale gemeenten bezoeken dit Seminar en zien zo de waarde van cultuureducatie in de praktijk van het onderwijs.

Om ervoor te zorgen dat de scholen die hebben deelgenomen ook na deze periode de kwaliteit en continuïteit van hun doorgaande leerlijn waarborgen wordt er in de komende maanden een coachingstraject nader uitgewerkt dat zich richt op nazorg. Hierbij kunnen scholen, na deelname aan Doorgaande leerlijnen, ondersteuning inkopen in de vorm van een aantal werksessies per jaar (met een projectleider van ToBe).

Samen wordt er gekeken naar de voortgang van de doorgaande leerlijn cultuureducatie. Het eerste jaar worden de kosten evenredig gedragen door de school en 5x Cultuureducatie met Kwaliteit, het tweede jaar is de school zelf verantwoordelijk voor de financiering van de coach.

Daarbij biedt het nog stevigere verbinding met de lokale omgeving (amateurkunst en culturele instellingen waaronder de Bibliotheek AanZet) een versterkte basis. Middels samenwerkingen en kennisdeling wordt er steeds aan de kwaliteit en continuïteit gewerkt.

Structurele vermindering van subsidiegelden, zowel op lokaal als op rijksniveau, zorgen voor vermindering van de infrastructuur. Dit komt niet ten goede van de continuïteit van kunst en cultuur in het algemeen. Het wegvallen van culturele instellingen, podia en presentatieruimtes verschaalt de mogelijkheden voor zowel scholen als overgebleven instellingen op samenwerking, diversiteit en toegankelijkheid.

Daar tegenover staat de aandacht die er vanuit de overheid is voor kunst en cultuur in het onderwijs. ToBe kan bijvoorbeeld een belangrijke rol spelen in de aangekondigde muzikeregeling (50 miljoen extra voor deskundigheid van leerkrachten op het gebied van muziek) wat kansen biedt voor de toekomst.

Volgens minister Bussemaker is er groot draagvlak voor meer en beter muziekonderwijs. "De samenleving verandert in rap tempo. We kunnen dat alleen bijbenen als we onze creativiteit ten volle inzetten.

Muziekonderwijs voor alle kinderen is daarbij een goed begin", aldus de minister.

Tot slot zorgt het aanhaken bij landelijke programma's als Cultuur in de Spiegel en het nieuwe leerplankader van SLO voor meer draagvlak vanuit de politiek en de samenleving.